

IN1140: Introduksjon til språkteknologi

Forelesning #4

Samia Touileb

Universitetet i Oslo

12. september 2019

- ▶ Regulære uttrykk

- ▶ Regulære uttrykk:
  - ▶ Standard notasjon for å karakterisere tekst sekvenser
  - ▶ Bli brukt for å spesifisere tekst strenger i all slags type tekst processing og informasjonsutvinning

- ▶ Regulære uttrykk:
  - ▶ Standard notasjon for å karakterisere tekst sekvenser
  - ▶ Blir brukt for å spesifisere tekst strenger i all slags type tekst processing og informasjonsutvinning
- ▶ Regulære uttrykk kan også bli implementert ved bruk av endelige tilstandsmaskiner (Finite-State Automata, FSA)
  - ▶ Veldig viktig i NLP
  - ▶ Har mange variasjoner: finite-state transducers, hidden Markov models, N-gram grammars ...
  - ▶ Vi skal ikke se på FSA

- ▶ Tokenisering (**oblig1b**)
- ▶ Tekstprosessering (finne, erstatte)
  - ▶ Finne alle telefonnumre i en tekst, feks:
    - ▶ *Du kan også ringe Kundeservice på **815 22 040***
    - ▶ *Du kan også ringe Kundeservice på **815 22 041***
    - ▶ *Du kan også ringe Kundeservice på **815 22 501***
  - ▶ Finne flere tilgrensende instanser av samme ord i en tekst
- ▶ Bestemme språket i en setning/tekst: spansk eller polsk?
  - ▶ *Sytuacja na Bliskim Wschodzie jest napieta, szczególnie po wczorajszym ataku*

- ▶ Validere felter i en database (datoer, e-postadresser, URL'er)
- ▶ Søk i et korpus etter lingvistiske mønstre
  - ▶ samle statistikk
- ▶ Tildele ordklasse til disse, selv om de ikke fins i ordboken. F.eks.:
  - ▶ *conurbation, cadence, disproportional, Thatcherization*

- ▶ Utstrakt bruk innenfor:
  - ▶ informasjonshentning (“information extraction”), f.eks. navn på personer og firmaer
  - ▶ automatisk morfologisk analyse

Regulære uttrykk

- ▶ Et regulært uttrykk er en beskrivelse av en mengde strenger
- ▶ Finnes en rekke UNIX-verktøy (grep, sed), editorer (emacs) og programmeringsspråk (perl, python, java) som har funksjonalitet for regulære uttrykk
- ▶ Som alle formalismer har ikke regulære uttrykk noe språklig (lingvistisk) innhold, men kan snarere brukes til å referere til lingvistiske enheter

To slags tegn ("characters"):

- ▶ **Bokstaver**

- ▶ ethvert teksttegn er et RU og refererer til seg selv

- ▶ **Meta-tegn**

- ▶ spesialtegn som lar deg kombinere RU på forskjellige måter

- ▶ Eksempel:

- ▶ /a/ refererer til a
- ▶ /a*/ refererer til ϵ (null) eller a eller aa eller aaa eller ...

To slags tegn ("characters"):

- ▶ **Bokstaver**

- ▶ ethvert teksttegn er et RU og refererer til seg selv

- ▶ **Meta-tegn**

- ▶ spesialtegn som lar deg kombinere RU på forskjellige måter

- ▶ Eksempel:

- ▶ `/a/` refererer til `a`
- ▶ `/a*/` refererer til ϵ (null) eller `a` eller `aa` eller `aaa` eller ...

- ▶ **MERK:** `//` (i feks `/a/`) er **ikke** en del av et RU. Brukes som notasjon for å gjøre det tydelig hva er RU og hva ikke er RU

Regulære uttrykk består av:

- ▶ Strenger bestående av tegn: `/b/`, `/IN1140/`, `/informatikk/`
- ▶ Disjunksjon:
  - ▶ vanlig disjunksjon: `/spise|ete/`, `/penge(r|ne)/`
  - ▶ tegnklasser: `/[Dd]en/`, `/m[ae]nn/`, `/bec[oa]me/`
  - ▶ rekker ("ranges"): `[A-Z]`, `[a-z]`, `[0-9]`
- ▶ Negasjon:
  - ▶ Bruk av `^`
  - ▶ `[^b]`
  - ▶ `[^A-Z0-9]`

Regulære uttrykk består av:

- ▶ Strenger bestående av tegn: `/b/`, `/IN1140/`, `/informatikk/`
- ▶ Disjunksjon:
  - ▶ vanlig disjunksjon: `/spise|ete/`, `/penge(r|ne)/`
  - ▶ tegnklasser: `/[Dd]en/`, `/m[ae]nn/`, `/bec[oa]me/`
  - ▶ rekker ("ranges"): `[A-Z]`, `[a-z]`, `[0-9]`
- ▶ Negasjon:
  - ▶ Bruk av `^`
  - ▶ `[^b]`
  - ▶ `[^A-Z0-9]`
  - ▶ `a\b` ser etter sekvensen "a**b**" i en streng
    - ▶ feks: "se etter a**b** nå"
  - ▶ `e^` ser etter sekvensen "e[^]" i en streng
    - ▶ feks: "se etter e[^] nå"

Regulære uttrykk består av (forts.):

- ▶ Tellere

- ▶ opsjonalitet (0 eller 1): ?

- ▶ /woodchucks?/ (fanger begge "woodchucks" og "woodchuck")

- ▶ /colou?r/ (fanger begge "colour" og "color")

- ▶ hvilket som helst antall (0 eller flere): Kleene *

- ▶ /baaa*!/ (fanger "baa!", "baaa!", "baaaa!", "baaaaaaaaaa!")

- ▶ /[0-9][0-9]*/

- ▶ Minst en: +

- ▶ /baaa+!/ (fanger "baaa!", "baaaa!", "baaaaaaaaaa!")

- ▶ /[0-9]+ kroner/

Regulære uttrykk består av (forts.):

- ▶ “wildcard” for et hvilket som helst tegn: .
  - ▶ /beg.n/ (alt som finnes mellom *beg* og *n*)
    - ▶ “begin”
    - ▶ “beg’n”
    - ▶ “begun”
  - ▶ brukes ofte sammen med stjerne: “hva som helst”:
  - ▶ /beltedy r.*beltedy r/
    - ▶ “**beltedy r** er en familie av gomlere som er i utgangspunktet en ren søramerikansk gruppe, og Sør-Amerika pluss de sørlige delene av Nord-Amerika er de eneste stedene hvor **beltedy r** finnes vilt i dag”

Regulære uttrykk består av (forts.):

Ankere: spesielle tegn som forankrer det regulære uttrykket til spesifikt sted i strengen/teksten

- ▶ `^` - begynnelsen av linjen
  - ▶ `/^Den/` matcher "Den" bare i begynnelsen av en linje
  - ▶ `^` har tre mulige bruk:
    - ▶ Matche begynnelsen av en linje
    - ▶ Indikerer negasjon innefor firkantede parenteser (`[]`) altså tegnklasser
    - ▶ Bare karakteren `^`
- ▶ `$` - slutten av linjen
  - ▶ `/der\.$/` matcher "der." på slutten av en linje
- ▶ `/^Det hvite huset\.$/ ?`

Regulære uttrykk består av (forts.):

Ankere: spesielle tegn som forankrer det regulære uttrykket til spesifikt sted i strengen/teksten

- ▶ `^` - begynnelsen av linjen
  - ▶ `/^Den/` matcher "Den" bare i begynnelsen av en linje
  - ▶ `^` har tre mulige bruk:
    - ▶ Matche begynnelsen av en linje
    - ▶ Indikerer negasjon innefor firkantede parenteser (`[]`) altså tegnklasser
    - ▶ Bare karakteren `^`
- ▶ `$` - slutten av linjen
  - ▶ `/der\.$/` matcher "der." på slutten av en linje
- ▶ `/^Det hvite huset\.$/ ?`
  - ▶ Matcher kun en linje som inneholder frasen "Det hvite huset."

Regulære uttrykk består av (forts.):

- ▶ Ankere `\b` og `\B`
- ▶ `\b` matcher en “word boundary” (altså ordgrense)
  - ▶ `/\bthe\b/` matcher ordet “the” men ikke “other”
- ▶ `\B` matcher en “non-boundary”

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:
  - ▶ Kan ikke bruk “[” og “]” for å søke for “katter **eller** hunder”

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:
  - ▶ Kan ikke bruk “[” og “]” for å søke for “katter **eller** hunder”
  - ▶ Må bruke **disjunksjon**: /katter|hunder/
- ▶ Ser etter “guppy” og “guppies”:

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:
  - ▶ Kan ikke bruk “[” og “]” for å søke for “katter **eller** hunder”
  - ▶ Må bruke **disjunksjon**: /katter|hunder/
- ▶ Ser etter “guppy” og “guppies”:
  - ▶ Kan vi si /guppy|ies/?

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:
  - ▶ Kan ikke bruk “[” og “]” for å søke for “katter **eller** hunder”
  - ▶ Må bruke **disjunksjon**: /katter|hunder/
- ▶ Ser etter “guppy” og “guppies”:
  - ▶ Kan vi si /guppy|ies/?
    - ▶ Nei! Vil matche strengene “guppy” og “ies”

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:
  - ▶ Kan ikke bruk “[” og “]” for å søke for “katter **eller** hunder”
  - ▶ Må bruke **disjunksjon**: /katter|hunder/
- ▶ Ser etter “guppy” og “guppies”:
  - ▶ Kan vi si /guppy|ies/?
    - ▶ Nei! Vil matche strengene “guppy” og “ies”
    - ▶ Sekvensen guppy har **presedens** over disjunksjonen “|”

Disjunksjon, gruppering, og presedens:

- ▶ Ser etter “katter” og “hunder” i en tekst:
  - ▶ Kan ikke bruk “[” og “]” for å søke for “katter **eller** hunder”
  - ▶ Må bruke **disjunksjon**: /katter|hunder/
- ▶ Ser etter “guppy” og “guppies”:
  - ▶ Kan vi si /guppy|ies/?
    - ▶ Nei! Vil matche strengene “guppy” og “ies”
    - ▶ Sekvensen guppy har **presedens** over disjunksjonen “|”
  - ▶ Må derfor bruke “(” og “)” , (**gruppering**)
    - ▶ /gupp(y|ies)/

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi vil fange repetisjoner av en instans, feks: Kolone 1 Kolone 2 Kolone 3.

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi vil fange repetisjoner av en instans, feks: Kolone 1 Kolone 2 Kolone 3.
- ▶ Hva vil `/Kolone_+[0-9]+_*/` fange?

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi vil fange repetisjoner av en instans, feks: Kolone 1 Kolone 2 Kolone 3.
- ▶ Hva vil `/Kolone_+[0-9]+_+*/` fange?
  - ▶ “Kolone 1” etterfulgt av uendelig mange mellomrom (feks. “Kolone 1_ _ _ _ _...”)

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi vil fange repetisjoner av en instans, feks: Kolone 1 Kolone 2 Kolone 3.
- ▶ Hva vil `/Kolone_+[0-9]+_+*/` fange?
  - ▶ “Kolone 1” etterfulgt av uendelig mange mellomrom (feks. “Kolone 1_ _ _ _ _...”)
- ▶ Må bruke “()”:
  - ▶ `/(Kolone_+[0-9]+_+)*`
- ▶ Her har “()” presedens over “*”

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi har $/[a-z]^*/$
- ▶ Setningen “once upon a time”
- ▶ Hva vil $/[a-z]^*/$ fange?

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi har $/[a-z]^*/$
- ▶ Setningen “once upon a time”
- ▶ Hva vil $/[a-z]^*/$ fange?
  - ▶ ingenting? “o”? “on”? “onc”? “once”? “once_␣”? “once_␣u”? ...

Kleene (cleany) * operator:

- ▶ Vi har $/[a-z]^*/$
- ▶ Setningen “once upon a time”
- ▶ Hva vil $/[a-z]^*/$ fange?
  - ▶ ingenting? “o”? “on”? “onc”? “once”? “once_␣”? “once_␣u”? ...
  - ▶ “once”
- ▶ RU matcher alltid lengste strengen, de er kalt **greedy**

Presedens av RU operatorer:

1	Parentes	()
2	Tellere (counters)	+ - ? {}
3	Sekvenser og ankere	the ^my end\$
4	Disjunksjon	

- Nyttige forkortelser:

RU	=	Eksempel
<code>\d</code>	<code>[0-9]</code>	Lag av <u>5</u>
<code>\D</code>	<code>[^0-9]</code>	<u>B</u> lå himmel
<code>\w</code>	<code>[A-Za-z0-9_]</code>	<u>D</u> ag
<code>\W</code>	<code>[^A-Za-z0-9_]</code>	<u>!</u> !!!!
<code>\s</code>	<code>[\r\t\n]</code>	
<code>\S</code>	<code>[^\s]</code>	<u>P</u> å Fløyen

- Nyttige forkortelser:

RU	Matcher
*	null eller flere
+	en eller flere
?	null eller en
.	wildcard, matcher hva som helst
{ <i>n</i> }	<i>n</i> forekomster
{ <i>n</i> , <i>m</i> }	fra <i>n</i> til <i>m</i> forekomster
{ <i>n</i> ,}	minst <i>n</i> forekomster

- ▶ Det som trenger “backslash”:

RU	Eksempel
<code>*</code>	<code>I*N*1*1*4*0</code>
<code>\.</code>	Dr. Nesehorn
<code>\?</code>	Dr. Nesehorn?
<code>\n</code>	ny linje
<code>\t</code>	tab

- ▶ Men også `/\[/`, og `/\` ...

Vi vil lage en app som hjelper en bruker med å kjøpe en PC på nettet. Brukeren vil ha "hvilken som helst maskin med minst 6 GHz og 500 GB av minne for under \$1000". Hvordan kan vi skrive et regulært uttrykk (RU) som kan fange dette?

Vi vil lage en app som hjelper en bruker med å kjøpe en PC på nettet. Brukeren vil ha "hvilken som helst maskin med minst 6 GHz og 500 GB av minne for under \$1000". Hvordan kan vi skrive et regulært uttrykk (RU) som kan fange dette?

Først, lage et RU for å fange dollar-tegn etterfulgt av en streng av tall:

Vi vil lage en app som hjelper en bruker med å kjøpe en PC på nettet. Brukeren vil ha "hvilken som helst maskin med minst 6 GHz og 500 GB av minne for under \$1000". Hvordan kan vi skrive et regulært uttrykk (RU) som kan fange dette?

Først, lage et RU for å fange dollar-tegn etterfulgt av en streng av tall:

- ▶ `/$[0-9]/`

Vi vil lage en app som hjelper en bruker med å kjøpe en PC på nettet. Brukeren vil ha "hvilken som helst maskin med minst 6 GHz og 500 GB av minne for under \$1000". Hvordan kan vi skrive et regulært uttrykk (RU) som kan fange dette?

Først, lage et RU for å fange dollar-tegn etterfulgt av en streng av tall:

- ▶ `/$[0-9]/`
- ▶ `/$[0-9]+\.[0-9][0-9]/`

Vi vil lage en app som hjelper en bruker med å kjøpe en PC på nettet. Brukeren vil ha "hvilken som helst maskin med minst 6 GHz og 500 GB av minne for under \$1000". Hvordan kan vi skrive et regulært uttrykk (RU) som kan fange dette?

Først, lage et RU for å fange dollar-tegn etterfulgt av en streng av tall:

- ▶ `/$[0-9]/`
- ▶ `/$[0-9]+\.[0-9][0-9]/`
- ▶ `/(^|\W)$[0-9]+(\.[0-9][0-9])?\b/`

Vi vil lage en app som hjelper en bruker med å kjøpe en PC på nettet. Brukeren vil ha "hvilken som helst maskin med minst 6 GHz og 500 GB av minne for under \$1000". Hvordan kan vi skrive et regulært uttrykk (RU) som kan fange dette?

Først, lage et RU for å fange dollar-tegn etterfulgt av en streng av tall:

- ▶ `/$[0-9]/`
- ▶ `/$[0-9]+\.[0-9][0-9]/`
- ▶ `/(^|\W)$[0-9]+(\.[0-9][0-9])?\b/`
- ▶ `/(^|\W)$[0-9]{0,3}(\.[0-9][0-9])?\b/`

Til slutt, tenke på GB:

- ▶ `/\b[0-9]+(\.[0-9]+)?\s*(GB|[Gg]igabytes?)\b/`
  - ▶ Fanger denne minst 500GB regelen?

- ▶ **Et eksempel: Finne alle forekomster av *og* i en tekst**
  - ▶ */og/*
    - ▶ Problem: *Og det ble kveld, og det ble morgen ...*

- ▶ **Et eksempel: Finne alle forekomster av *og* i en tekst**
  - ▶ */og/*
    - ▶ Problem: *Og det ble kveld, og det ble morgen ...*
  - ▶ */[Oo]g/*
    - ▶ Problem: *Togets rutetider*

- ▶ **Et eksempel: Finne alle forekomster av *og* i en tekst**
  - ▶ `/og/`
    - ▶ Problem: *Og det ble kveld, og det ble morgen ...*
  - ▶ `/[Oo]g/`
    - ▶ Problem: *Togets rutetider*
  - ▶ `/\s[Oo]g\s/`

- ▶ **Et eksempel: Finne alle forekomster av *og* i en tekst**
  - ▶ `/og/`
    - ▶ Problem: *Og det ble kveld, og det ble morgen ...*
  - ▶ `/[Oo]g/`
    - ▶ Problem: *Togets rutetider*
  - ▶ `/\s[Oo]g\s/` eller `/\b[Oo]g\b/`
- ▶ Minimere antall falske positive (uriktig matchet, feks *Toget*) og falske negative (uriktig utelukket, feks *Og*)

▶ `s/colour/color/`

- ▶ `s/colour/color/`
- ▶ Endre alle forekomster av *tall* i tekst med `<tall>`:
  - ▶ `s/([0-9]+)/<\1>/`

- ▶ `s/colour/color/`
- ▶ Endre alle forekomster av *tall* i tekst med `<tall>`:
  - ▶ `s/([0-9]+)/<\1>/`
- ▶ “The Xer they are, the Xer they will be”:
  - ▶ `/the (.*)er they were, the \1er they will be/`
  - ▶ *the bigger they were, the bigger they will be* ✓
  - ▶ *the bigger they were, the faster they will be* ✗

- ▶ Substitusjon (python format):
  - ▶ `re.sub("color", "colour", text)`
  - ▶ `re.sub("versjon 2.4", "versjon 2.5", text)`

- ▶ ELIZA (Weizenbaum 1966):

User: *Men are all alike*

ELIZA: IN WHAT WAY?

User: *They're always bugging us about something*

ELIZA: CAN YOU THINK OF AN EXAMPLE?

User: *Well, my boyfriend made me come here*

ELIZA: YOUR BOYFRIEND MADE YOU COME HERE.

User: *He says I am depressed much of the time*

ELIZA: I'M SORRY TO HEAR THAT YOU ARE DEPRESSED.

- ▶ ELIZA (Weizenbaum 1966):

```
User:    Men are all alike
ELIZA:   IN WHAT WAY?
User:    They're always bugging us about something
ELIZA:   CAN YOU THINK OF AN EXAMPLE?
User:    Well, my boyfriend made me come here
ELIZA:   YOUR BOYFRIEND MADE YOU COME HERE.
User:    He says I am depressed much of the time
ELIZA:   I'M SORRY TO HEAR THAT YOU ARE DEPRESSED.
```

```
s/. * I am (depressed|sad) . *
/ I am sorry to hear that you are \1/
s/. * (all|always) . *
/ Can you think of an example /
```


- ▶ Beskriv strengene som aksepteres av følgende regulære uttrykk
  - ▶ `/ab+a/`
  - ▶ `/(ab)*/`
  - ▶ `/([\^aeiou][aeiou])/`
  - ▶ `/\sdis[a-z]+\s/`